

debatt

Den virtuella verklighetens tillväxt och det intellektuella samtalets förfall i forskarsamhället

AV WALTER KORPI

Det intellektuella samtalet är forskarsamhällets hjärta och njurar. Samtalet mellan forskare genom publikationer och i diskussioner driver fram nya frågor och nya svar. Genom att i samarbete eller tävlan pröva argument och hypoteser mot fakta renskar samtalet mellan forskarna också ut slagg och föroreningar. Medborgarskap i forskarsamhället har den som bidrar till det intellektuella samtalet. Till grundreglerna för detta samtal hör, att man skall känna till forskningsläget och redovisa motpartens argument utan att förtiga eller förvränga. Det avgörande kriteriet för att förkasta eller tills vidare acceptera argument och hypoteser är deras överensstämmelse med fakta.

Vi är alla medvetna om att detta är en idealbild av vad forskare i verkligheten gör. Men dessa ideal är viktiga därför att de utgör den intellektuella och etiska grunden för att skilja ut forskare från t ex präster, affärsmän och reklamfolk, vars verksamhet inte mäts med sådana mått. Dessa ideal och normer är också viktiga som forskarsamhällets hemvärn mot de risker som objektivitetsproblemet skapar. Eftersom samhällsforskarna ofta tar upp frågor som är centrala för konflikter mellan viktiga intressegrupper, riskerar vi ständigt att våra synsätt och tolkningar påverkas av för forskarnas timliga välfärd viktiga faktorer men för forskningen störande moment.

När tongivande nationalekonomer under mitten av 1980-talet började driva tesen att "den svenska modellen" lett till att Sverige sedan 1970 fått en betydligt sämre ekonomisk tillväxt än andra jämförbara länder blev deras argument snabbt anammade av ledande politiker, näringslivsföreträdare och opinionsbildare. Jag skrev då en artikel där jag ifrågasatte det empiriska

Walter Korpi, professor i socialpolitik, vid Institutet för Social Forskning, Stockholms Universitet, forskar kring välfärdsstatens utveckling.

underlaget för den kausala tolkning som den svenska eftersläpningstesens förespråkare gjort.¹ Jag minns att jag för femton år sedan skickade manuskriptet till professor Assar Lindbeck ”med förhoppning om en konstruktiv diskussion.” Under de år som gått sedan dess har jag märkt, att den svenska samhällsforskningen på det här området inte kommer särskilt nära de ideal som forskarsamhället har om sin verksamhet, kanske snarare tvärtom.

* * *

Den centrala frågan i debatten om den svenska tillväxten har varit hållbarheten hos de empiriska beläggen för tesen om ett orsakssamband mellan den ”svenska modellen” och försämrad tillväxt.² Talesmän för en sådan eftersläpningstes har hävdad, att Sverige fram till ungefär 1970 hade en i jämförelse med andra jämförbara länder synnerligen god tillväxt av BNP per invånare men att välfärdsstatens expansion därefter lett till att vi klart har halkat efter dessa länder. Henrekson (1999) går nu i magistrala ordalag till anfall mot mitt ifrågasättande av det empiriska underlaget för deras kausala tolkning och kommer med mycket allvarliga anklagelser. Hans inlägg får sitt värde genom att det illustrerar karaktären och kvaliteten i det empiriska underlaget och i argumenten för eftersläpningstesen. Vad han för fram har många andra tidigare gjort och bl a Lindbeck (1996) har pekat på Henreksons argumentation som stöd för eftersläpningstesen.

De empiriska argumenten till stöd för påståendet om ett orsakssamband mellan den svenska välfärdsstaten och eftersläpningen i tillväxt har sedan 1985 i stort sett varit av samma slag. Alla har här pekat på att den procentuella tillväxten av BNP per invånare i Sverige sedan 1970 har legat under genomsnittet för OECD. Detta faktum har jag givetvis aldrig bestridit.³ Vad jag ifrågasatt är i stället om den svenska välfärdsstaten kan antas ha orsakat detta förhållande. I all enkelhet har jag påpekat att också länder som USA och Schweiz, vilka knappast är kända för att ha någon svensk modell, i likhet med Sverige har haft en procentuell tillväxt under OECD-genomsnittet. En tolkning av ett sådant samband i kausala termer blir här därför minst sagt problematisk. På den tiden födelsetalen var lägre i städerna än på landsbygden brukade man i den sociologiska metodundervisningen påpeka, att detta samband nog inte kunde tolkas som orsakat av den lägre frekvensen storkar i städerna. Här måste man på samma sätt fråga om länder som Schweiz, Sverige och USA har något annat gemensamt än en svensk modell. Jag har här pekat

på att inom OECD tenderar de länder, som i utgångsläget ligger högt i termer av BNP per invånare, att få en lägre procentuell tillväxt än de från början mindre rika länderna (se t ex Korpi 1985a, b och c, 1990, 1992: 103-104, 1998a, 1999 a och b).⁴ De rikare länderna tenderar därför att få en procentuell tillväxt under OECD-snittet. Detta i internationell litteratur länge välkända statistiska förhållandet brukar, delvis missvisande, kallas upphinnareffekten (*catch-up*). Vid kausala tolkningar i jämförelser mellan olika länder måste man därför på ett eller annat sätt hålla utgångsläget av BNP per invånare under kontroll.

Så gott som alla talesmän för den svenska eftersläpningstesens har med tystnad gått förbi frågan om upphinnareffekten och helt enkelt låtit bli att beakta den (t ex Lindbeck 1997). Henrekson har länge varit tämligen unik såtillvida att han uttryckligen förnekat, att de rikaste länderna inom OECD tenderat att få en lägre procentuell tillväxt än länder med lägre utgångsnivå.⁵ Alla har de dock utgått ifrån att jämförelser mellan den procentuella tillväxten i Sverige och OECD-medelvärdet är ett helt oproblemiskt underlag för kausala slutsatser om effekterna av den svenska modellen. En verklighetsbild av det slaget leder till en del ganska märkliga turer.

Ett exempel här är hur eftersläpningstesens talesmän reagerat på den australiensiske ekonomen Steve Dowricks utvärdering av den svenska tillväxtdebatten, där han kom till slutsatsen att ”allt sammanvägt förefaller en rimlig slutsats vara att *åtminstone fram till 1990* finns det ingenting i Sveriges tillväxt som antyder en avsevärd eftersläpning” (Dowrick 1996:1777, kursiv i originalet). Normalt skulle man inom forskarsamhället här vänta sig att de som ifrågasätter denna slutsats kommer med nya data och empiriska analyser, där de försöker belägga att detta samband saknar betydelse. Eftersläpningstesens talesmän har i stället försökt omtolka vad Dowrick skrivit så att det passar in i deras tes. I likhet med Lindbeck (1997:1285-1286) har Henrekson (1998:69) hävdad, att Dowrick här ”förefaller att tala om perioden 1950-1990, men diskussionen har ju aldrig handlat om den perioden. Svenska ekonomer har endast hävdad att det skett en eftersläpning sedan 1970. Eftersom svensk ekonomi hade en mycket stark utveckling under 1950- och 60-talen är det knappast förvånande att eftersläpningen när två starka och två svaga decennier summeras i genomsnitt inte blir särdeles stor.”

I forskarutbildningen är det kanske inte helt ovanligt att vid behandlingen av C-uppsatser möta påståenden om den svenska verkligheten som för-

fattaren genom att slå upp i Statistisk Årsbok kunde ha sett är felaktiga. Bland internationellt etablerade forskare torde något liknande höra till det mera sällsynta. I den svenska tillväxtdebatten är sådant dock alltför vanligt. Om Lindbeck och Henrekson hade använt fem minuter för att kontrollera rimligheten i sin omtolkning av Dowrick genom att slå upp tabell 3.1 i OECD:s *Historical Statistics* hade de sett, att en hopvägning av det antydda slaget rent räknemässigt är omöjligt. Den svenska eftersläpningen i förhållande till OECD-medelvärdet var lika stort under 1950- och 60-talen som 1973-89 (Tabell 1).

Tabell 1. Genomsnittlig procentuell tillväxt av real BNP per invånare i Sverige och i OECD under olika perioder 1950-1989.

	1950-60	1960-68	1968-73	1973-79	1979-89
OECD	2,9	3,9	3,5	1,9	2,1
Sverige	2,6	3,6	3,1	1,5	1,8
Skillnad	-0,3	-0,3	-0,4	-0,4	-0,3

Källor: 1960-89: OECD *Historical Statistics*, 1991, Tabell 3.1
1950-60: *Penn World Tables*, version 5.6.

Författare av C-uppsatser brukar i allmänhet acceptera uppgifter i Statistisk Årsbok som svårömkullrunkeliga fakta. Eftersläpningstesens talesmän är dock höjda över futiliteter av det slaget. Henrekson försöker nu komma undan sitt tidigare blundande för Sveriges minussiffror redan under 50-och 60-talen genom att blunda ännu hårdare. Han skriver att "givet Sveriges relativa rikedom under denna tid måste detta betraktas om en mycket hög tillväxt." Men hans ovan citerade skrivning innebär uppenbarligen, att han trodde att Sverige under 50- och 60-talen låg över OECD-genomsnittet. Det är bara när två starka och två svaga decennier summeras som eftersläpningen i genomsnitt inte blir särdeles stor. När två svaga decennier slås ihop med två andra svaga decennier förändras inte medelvärdet på det sätt hans

resonemang förutsätter. På samma sätt faller Lindbecks argument att Sveriges eftersläpning i förhållande till OECD-medelvärdet först kommer efter 1970, och då som en följd av att ”det bara är ungefär från denna tid Sveriges institutioner och politik avsevärt skilt sig från dem i de andra OECD-länderna” (Lindbeck 1997: 1284). Det faktum att den antagna orsaksfaktorn kommer först tjugo år *efter* det att dess effekter redan har inträtt blir knepigt att förena med den grundläggande logiken i kausalanalys, som ju kräver att orsak skall föregå verkan.

De anförda beläggen för den kausala tolkningen, att välfärdsstatens expansion efter 1970 har lett till en speciell svensk eftersläpning håller alltså inte. Orsakerna till skillnaderna mellan Sverige och OECD-medelvärdet måste sökas på annat håll. En ledtråd här är nog att också bl a USA och Schweiz har haft en liknande eftersläpning. För perioderna 1960-68, 1968-73, 1973-79 och 1979-89 var eftersläpningen för USA -0,8, -1,5, -0,5 och -0,3. För Schweiz var motsvarande siffror -1,2, -0,1, -2,0 och -0,4.

Henrekson ifrågasätter Dowricks kompetens med argumentet att ”ingen av artiklarna [i hans produktion] behandlar just Sverige.” Här glömmar han dock bort Dowricks artikel i *Economic Journal*, som dessutom inte bara behandlade debatten om den svenska utvecklingen. Där granskade han också en artikel av just Henrekson, vars argument dock, som framgår av Dowricks ovan citerade sammanfattning, blev underkända. Henrekson frågar sig också varför Dowrick använt *Penn World Tables* som dataunderlag i stället för OECD. Här kan jag lugna Henreksons misstankar. För OECD-länderna grundas *Penn World Tables* på OECD-data.⁶ Däremot har Henrekson själv blandat ihop siffrorna på ett betänkligt sätt. I hans figur 1 ligger Sverige sedan 1977 under OECD-medelvärdet när det gäller nivån av BNP per invånare. I OECD:s *National Accounts*, som han anger som källa, kommer Sverige under den genomsnittliga nivå först 1992.

* * *

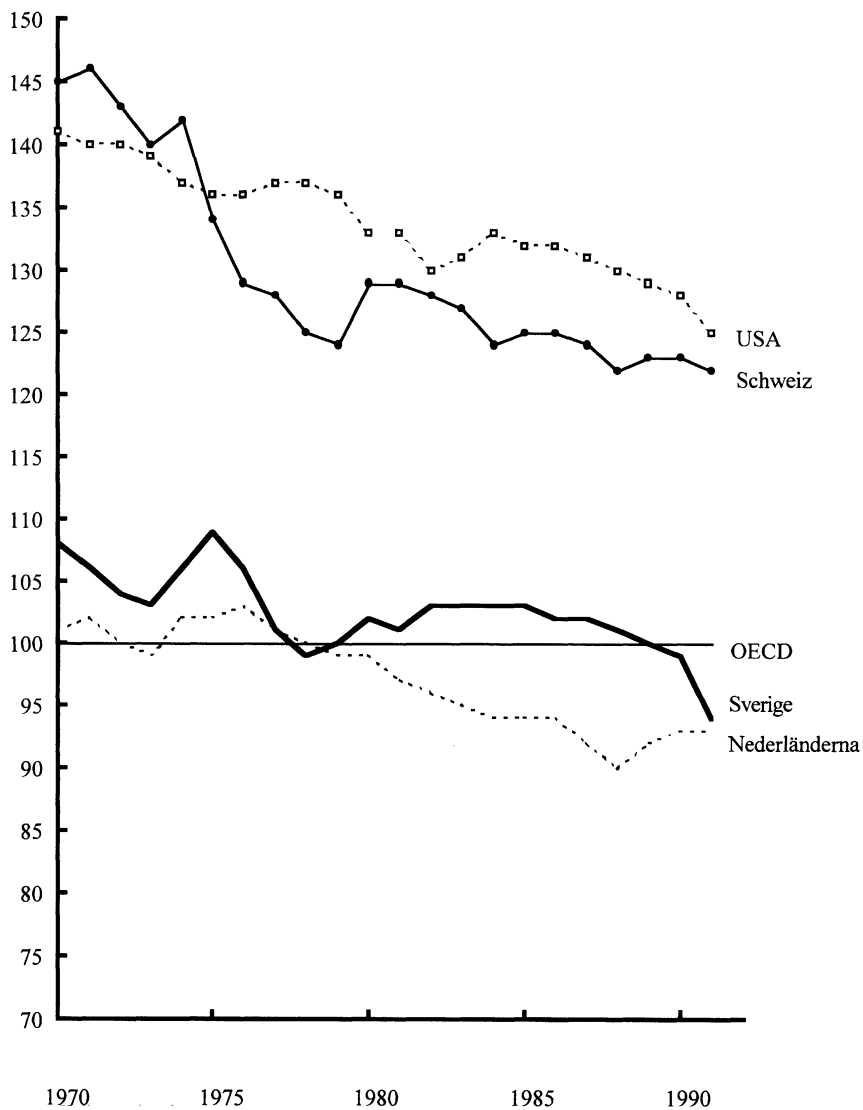
När man ser på utvecklingen av nivåerna av BNP per invånare i OECD-länderna 1950-92 (i termer av köpkraftspariteter) blir bilden, med Henreksons ordval, ”mycket oöverskådlig” (se figur 1 i Korpi 1998a). Det man där skådar är helt enkelt att flertalet av de rikare länderna ligger rätt nära varandra när det gäller nivåer och att ökningen i flertalet av dem har gått ungefär parallellt. Man ser ett ormböj av linjer som slingrar sig fram ibland över, ibland

under varandra, från 1950 till slutet av 80-talet. I detta ormbö är linjen för den svenska utvecklingen inflätad på ett sätt som inte väcker någon särskild uppmärksamhet. För att få fram den förväntade svenska eftersläpningen väljer Henrekson att, för Sveriges del, visa BNP per invånare uttryckta som procent av OECD-genomsnittet. Ty se! ”När materialet presenteras på detta sätt framträder den svenska eftersläpningen i förhållande till OECD-snittet ... ” utropar Henrekson.

Henrekson illustrerar här på ett självlysande sätt det intellektuella samtalslets förfall i forskarsamhället. Många gånger och senast i den artikel Henrekson nu kritiserar har jag påpekat, att diagram av det slag som han visar inte är acceptabla som underlag för kausala tolkningar om effekter av den svenska modellen (Korpi 1998a:56-57). Problemet här är att BNP per invånare (i köpkraftspariteter) ungefär fyrdubblats från 1970 till 1990. Om ett land år 1970 låg åtta procent över OECD-medelvärdet skulle det med ett i absoluta termer oförändrat försprång framför OECD-medelvärdet år 1990 bara ligga två procent över detta medelvärde. Även om länder med utgångsnivåer över OECD-genomsnittet ökar lika mycket som detta genomsnitt kommer de alltså, att som procent av det växande medelvärdet synas ”sjunka ned” mot OECD-medelvärdet.⁷ Henrekson har dock uppenbara svårigheter att inse detta förhållande. Det har därför undgått honom att hans presentationsteknik är så effektiv, att den kan visa på inte bara en svensk utan också t ex på en amerikansk, en schweizisk och en nederländsk eftersläpning i förhållande till OECD-snittet (*Figur 1*). Återigen, den gemensamma faktorn här är inte en svensk modell utan ett högt utgångsläge, dvs den s k upphinnareffekten. Kausala tolkningar är därför inte rimliga.

Mot bakgrund av att flertalet av de rikare OECD-länderna ligger nära varandra i BNP-nivåer kommer rangordningar mellan dem ofta att återspegla små skillnader, inte sällan tiondels procentenheter. Rangordningar blir därför ett osäkert underlag för beskrivningar och kausala slutsatser. Därtill kommer att uppskattningarna av köpkraftskorrigerade BNP-nivåer (PPP) ännu så länge har låg reliabilitet. Osäkerheten i siffrorna illustrerades när siffrorna reviderades i början av 1990-talet. Denna revidering ledde till att ländernas placering i förhållande till OECD-medelvärdet i genomsnitt för t ex 1989 förändrades med fem procentenheter (Korpi 1992:68-69). Norge, som före revideringen låg på en fjärdeplats och sju procent över OECD-snittet, halkade efter revideringen ned till fjortonde plats, sex procent under samma snitt.

Figur 1. BNP per invånare i förhållande till OECD-genomsnittet 1970-1991 (justerat för skillnader köpkraft, 1970=100)

Källa: National Accounts (1993)

Tyskland låg före revideringen fyra procent under OECD-medelvärdet men efter revideringen sex procent över detta medelvärde. Så pass instabila är alltså beräkningarna av de köpkraftsjusterade BNP-måtten. Rangordningar grundade på tiondels procent är därför föga tillförlitliga. På grund av osäkerheten i sådana rangordningar bör man nog tills vidare inte ta dem alltför bokstavligt.⁸

I sin diskussion blandar Henrekson ihop konjunkturvariationer med effekter av catch-up. Den måttliga men inte negligerbara korrelation, som funnits mellan procentuell tillväxt och utgångsnivå för längre tidsperioder inom OECD, behöver inte innebära att varje land som får en sänkt BNP-nivå kommer att få en högre procentuell tillväxt. I Sverige gick tillväxten ned dramatiskt 1991-1993, något som återspeglar en internationell konjunkturedgång kombinerad med en omläggning av den svenska ekonomiska politiken. Den mycket kraftiga tillväxt, som hösten 1999 prognosticeras för Sverige, beror sannolikt till stor del på att vi bättre utnyttjar resurser som legat i träda under konjunkturedgången och har nog därför inte med upphinnareffekten att göra.

* * *

Henreksons oförmåga att inse problemen med kausala tolkningar baserade på jämförelser mellan Sverige och OECD-medelvärdet gör att han ser konspirationer och bedrägeri hos den som påpekar dessa problem. För tredje gången framträder Henrekson här som Sankte Per med sin katalog över mina sju dödssynder i den här branschen.⁹ För läsarna av Sociologisk Forskning vill jag göra några bekännelser om arten av mina sju försyndelser enligt denna katalog. Jag vågar dock knappast hoppas att detta skall bli tredje gången gillt för mina försök till ett intellektuellt samtal med Henrekson.

1. För att ta hänsyn till konjunkturcykler bör man i princip studera tillväxt under perioder avgränsade genom två konjunkturtoppar. OECD publicerar därför sin ekonomiska statistik uppdelat på perioder avgränsade av internationella konjunktursvängningar, bl a 1968, 1973 och 1979.¹⁰ Så gott som alla, bland dem jag, använder denna periodisering. Undantaget här är eftersläpningstesens talesmän, något som jag påpekade i min förra artikel (Korpi 1998a:63). Av en händelse som har besvärande likheter med en tanke har de valt att i stället utgå från 1970. Detta gör att 1971 med nolltillväxt ingår i Sveriges periodmedelvärde. Mot bakgrund av de små

skillnader som finns mellan länderna får ett år med nollvärden en inte oväsentlig betydelse i jämförelserna. Det gör att med början just 1970 får vi den största negativa avvikelsen i periodmedelvärden mellan Sverige och OECD. Som jag tidigare visat finns det dock inga sakliga argument för att enbart utgå från 1970. Väljer vi något annat rimligt år som utgångspunkt blir skillnaderna små eller positiva.

2. Henrekson hävdar att jag avstått från ”att jämföra Sverige med länder som exempelvis Japan,” ett argumentet som vore märkligt om det inte kom från en talesman för eftersläpningstesens. I exempelvis den artikel som Henrekson kritiserar ingår Japan i jämförelsen (Tabell 6, sid. 63).
3. Till skillnad från Henrekson håller jag utgångsnivån under kontroll vid jämförelser av procentuell tillväxt. Detta behöver man inte göra när man jämför absolut tillväxt och väcker därför Henreksons misstänksamhet.
4. Publicerade OECD-tabeller över tillväxt i dollar baseras rutinmässigt på indexserier för växelkurser som förskjuts med femåriga intervaller, alltså 1980, 1985, 1990, 1995.¹¹ Alla använder dessa publicerade data utom Henrekson, som kommit fram till att just 1994 års växelkurser lämpar sig bäst för att ge de av honom förväntade resultaten.
5. Som den tränade betraktare Henrekson anser sig vara borde han insett, att de köpkraftsjusterade BNP-måtten inte är rensade för inflation. På samma sätt som han själv gjort har jag och andra använt dessa mått parallellt med BNP-mått rensade för inflation.
6. I diskussion av den svenska utvecklingen tar de flesta upp effekter av politikändringar. Eftersom det knappast går att avgöra vilka utgångsår och slutår som är de ”rätta” för periodjämförelser mellan länder har jag använt en serie alternativa rimliga år.
7. Tillverkningsindustrin är av intresse och har bl a varit central för den svenska produktivetsutredningen. Dessa siffror har använts av eftersläpningstesens talesmän lika mycket som av mig. Nationalräkenskapernas metoder för att beräkna BNP är bäst lämpade för industrin, där såväl produktionsfaktorer som produkter köps och säljs på marknader. Där får vi bättre möjligheter att grovskatta förändringar i arbetsproduktivitet än t ex i den offentliga sektorn eller inom bankvärlden.¹²

* * *

Sverige liksom andra västländer har efter den första sk oljeshocken 1973 haft allvarliga ekonomiska problem. Det är därför fullt begripligt att ekonomer och andra börjat studera orsakerna till dessa problem. Lika naturligt är det att effekterna av socialpolitik och välfärdsstat blir en av de hypoteser som då måste prövas. Det allvarliga här är att internationellt kända ekonomer snabbt fastnar i den teoretiskt sett närmast till hands liggande tolkningen utan att på ett tillfredsställande sätt pröva det empiriska stödet för denna och för alternativa tolkningar. Ändå anammas deras tolkning av ledande politiker i alla de stora partierna och omsätts i praktisk politik med stora konsekvenser för medborgarna. Sociologerna brukar tala om den socialt konstruerade verkligheten. Med IT-terminologi kan man säga, att de tongivande ekonomerna här skapat en virtuell verklighet för sig själva och för ledande politiker. Försöken att staga upp denna virtuella verklighet med data har fått drag som alltför ofta påminner om framträdanden av en yrkesgrupp som man vanligen ser på cirkus. Om inte konsekvenserna av denna verksamhet för medborgarna liksom för forskarsamhället vore så påtagliga skulle den kunna ha ett visst underhållningsvärde.

När det gäller objektivitetsproblemen bedyrar Henrekson sin oskuld. Jag har i ett annat sammanhang (Korpi 1999a) pekat på två röster i ekonomkåren av vilka den första skulle instämma med Henrekson men den andra markerar en klar tvekan. Den första är Ingemar Hansson, professor i nationalekonomi och länge topp tjänsteman i finansdepartementet, där han bl a var en drivande kraft bakom den stora skattereformen 1990. Hansson (1993) har fört fram synpunkter på samhällsforskarnas roll i den politiska processen som borde vara av intresse för forskarsamhället. Enligt Hansson kan den form för samverkan mellan forskare och opinionsbildare, som fungerade effektivt vid genomförandet av skattereformen, också tjäna som modell i andra sammanhang. Avgörande för skattereformens genomförande var enligt Hansson att kvalificerade forskare och opinionsbildare engagerades för att analysera skattesystemets brister och kom fram till en enhällig uppfattning om vilka dessa brister var. Den enhälliga problemsynen bland forskarna och opinionsbildarna utgjorde en grund på vilken politiska beslutsfattare kunde basera sina ställningstaganden. Också massmedierna och utomstående opinionsbildare kunde ta ställning utifrån samma grund, och ekonomerna kunde sedan utarbeta konkreta förslag till lösningar.

Hansson hävdar att när man skall förbereda en reform är det viktigt att engagera samhällsforskare och opinionsbildare i en intensiv analys och debatt, där de viktiga problemen blir definierade. Men han ställer upp ytterligare ett kriterium: *"Analysen och debatten måste föras på ett sådant sätt att den når ut till massmedier och berörda politiker med ett förhållandevis enkelt och, om genomslaget skall bli stort, samstämmigt budskap"* (Hansson 1993: 20, min kursivering). Hanssons perspektiv på samhällsforskarnas roll i den politiska processen skiljer sig här tydligt från den klassiska uppfattningen, att forskarna skall verka som objektiva och oberoende experter med uppgiften att presentera allsidiga fakta och bedömningar för de politiska beslutsfattarna och för allmänheten. I Hanssons modell blir forskarna en integrerad del i försöken att orkestrera den samhällspolitiska debatten på ett sätt som syftar till att styra de politiska beslutsfattarna och den allmänna opinionen i en bestämd riktning. Hans implicita rekommendation att samhällsforskarna skall komma med ett enstämmigt budskap strider mot den klassiska uppfattningen om värdet av åsiktsbrytningar och pluralism i den demokratiska processen.

Den andra rösten tillhör Lars Calmfors (1996) som diskuterat ekonomernas roll i den ekonomisk-politiska debatten under senare år. Calmfors pekar här på "starka tendenser till ... åsiktskonformism också inom ekonomkåren. Detta förklaras förmodligen av avsaknaden av skolbildningar beroende på att antalet ekonomer inom varje forskningsområde som regel varit ganska begränsat. Det har därmed inte funnits tillräckligt starka balanserande krafter". Calmfors menar också att det i Sverige finns "en ohälsosam tendens till likriktning i fråga om det ekonomisk-politiska tänkandet. Denna risk är förmodligen särskilt stor i ett litet land som Sverige, där alla känner alla och där det därför finns starka drivkrafter att nå en samsyn ('bli en i gänget'). Ett visst ekonomisk-politiskt synsätt tenderar därför lätt att bli ett slags 'ideologiskt kitt' snarare än bara ett förhållningssätt till uppkommande problem" (Calmfors 1996: 236-237).

I det här sammanhanget pekar Calmfors på den nyckelroll som Studieförbundet Näringsliv och Samhälle (SNS) har spelat i Sverige genom sin mycket framgångsrika verksamhet att föra ihop politiker, ekonomer, journalister och näringslivsföreträdare. Han hävdar att SNS därmed har haft en "likriktande roll." En sådan roll har SNS uppenbarligen också haft för att etablera och vidmakthålla tesen om den svenska eftersläpningen. Den som

följt med i den svenska ekonomisk-politiska debatten under nittio-talet har svårt att frigöra sig från intrycket av en tilltagande orkestrering. I ett intellektuellt klimat av det här slaget kommer den normala forskningsmässiga kritiken att kräva ett mått av civilkurage.

Calmfors pekar i sin diskussion på faktorer som nog kan bidra till att förklara, varför knappast några svenska ekonomer i den vetenskapliga eller offentliga debatten ifrågasatt det empiriska underlaget för eftersläpningste-sen. För forskarsamhället har framväxten av denna virtuella verklighet all-varliga konsekvenser. I den virtuella verkligheten upphör det intellektuella samtalet.

Noter

¹ Korpi 1985a.

² I den allmänna frågan vilken betydelse skatter, socialpolitik och offentlig sektor har för tillväxt är rimliga hypoteser att effekterna kan vara negativa, neutrala eller positiva och att det viktiga är att närmare bestämma under vilka villkor olika typer av effekter uppkommer.

³ Professor Assar Lindbeck kan ha missförstått detta när han påstår att "Korpi förnekar att Sverige sedan 1970 haft en lägre tillväxt än OECD-genomsnittet" (Svenska Dagbladet 1/6 1997)

⁴ Dowrick (1996) visar att det bland OECD-länderna finns en korrelation på $-0,62$ mellan utgångsnivån av BNP per invånare 1973 och tillväxten i procent under perioden 1973-92.

⁵ T ex Henrekson 1996.

⁶ Se Summers och Heston 1991.

⁷ Länder som startar under OECD-snittet närmar sig av samma skäl detta snitt nerifrån, något som missvisan-de tolkats som ett resultat av "upphinnarfaktorn" och som konvergens av absoluta BNP-nivåer.

⁸ Därtill kommer problemen med att på ett tillfredsställande sätt bedöma köpkraft i förhållande till vad som bjuds genom offentlig sektor respektive marknad, skillnader i bostadsstandard, m m.

⁹ Tidigare i Henrekson 1996 och 1998.

¹⁰ Se t ex OECD *Historical Statistics*, löpande årgångar.

¹¹ Se t ex OECD *Historical Statistics*, löpande årgångar.

¹² När det gäller Henreksons frågor om principerna för urvalet av de 18 länderna kan jag hänvisa till Lijphart (1975) och t ex Korpi (1992). Lars Bergströms synpunkter har jag bemött i Korpi (1998b).

Referenser

Calmfors, L. (1996) "Nationalekonomernas roll under det senaste decenniet – vilka är lärdomarna?", s 225-54 i Jonung, L. (red) *Ekonomerna i deba-ten – gör de någon nytta?* Stockholm: Ekerlids.

Dowrick, S. (1996) "Swedish Economic Performance and Swedish Economic Debate: A View from Outside", *The Economic Journal* 106 (439):1772-79.

Hansson, I. (1993) "Århundradets skattereform och århundradets utgifts-reform", s 19-26 i Eklund, K. (red) *En "skattereform" för socialför säkringarna?* Stockholm: Publica .

Henrekson, M. (1996) "Sweden's Relative Economic Performance: Lagging

- behind or Staying on Top?", *The Economic Journal* 106 (439):1749-59.
- Henrekson, M. (1998): "Sveriges ekonomiska tillväxt i jämförande belysning", *Statsvetenskaplig Tidskrift* 101 (1):66-74.
- Henrekson, M. (1999) "Sveriges ekonomiska tillväxt och samhällsforskarnas objektivitet", *Sociologisk Forskning* (3).
- Korpi, W. (1985a) "Välfärdsolitik och ekonomisk tillväxt: En jämförande studie av 18 OECD-länder", *Ekonomisk Debatt* 12 (3):192-202.
- Korpi, W. (1985b) "Välfärdsstatens ekonomiska konsekvenser och Myrdals problem", *Ekonomisk Debatt* 12 (6):444-452.
- Korpi, W. (1985c) "Economic Growth and the Welfare State: Leaky Bucket or Irrigation System?", *European Sociological Review* 1 (2):97-118.
- Korpi, W. (1990) "Halkar Sverige efter? Vår ekonomiska tillväxt och produktivitet i jämförande belysning", *Ekonomisk Debatt* 18 (5):421-32.
- Korpi, W. (1992) "Halkar Sverige efter? Sveriges ekonomiska tillväxt 1870-1990 i jämförande belysning." Stockholm: Carlssons.
- Korpi, W. (1996) "Eurosclerosis and the Sclerosis of Objectivity: On the Role of Values Among Economic Policy Experts", *The Economic Journal* 106 (439):1727-1746.
- Korpi, W. (1998a) "Tro och vetande i debatten om Sveriges ekonomiska tillväxt", *Sociologisk Forskning* (2): 41-72.
- Korpi, W. (1998b) "Tro och vetande i debatten om Sveriges ekonomiska tillväxt", s 15-54 i Grenholm, C-H och Helgesson, G. *Objektivitetsproblemet i ekonomisk vetenskap*. Uppsala: Uppsala universitet, Teologiska institutionen.
- Korpi, W. (1999a) "Sveriges upplysta opinion halkar efter den internationella forskningsfronten", *Ekonomiska samfundets tidskrift* 52 (1):15-30.
- Korpi, W. (1999b) "Welfare States, Economic Growth, and Scholarly Objectivity: Sweden as a Test Case", *Challenge* 41(6):1-17.
- Lijphart, A. (1975) "The Comparable-Cases Strategy in Comparative Research", *Comparative Political Studies* 8 (2):158-77.
- Lindbeck, A. (1997) "The Swedish Experiment", *Journal of Economic Literature* 35 (Sept):1273-319.
- OECD (löpande årgångar) *Historical Statistics*. Paris: OECD.
- OECD (löpande årgångar): *National Accounts*, vol. 1. Paris: OECD.
- Summers, R. och Heston, H. (1991) "The Penn World Table (Mark 5)", *Quarterly Journal of Economics* 1106 (2):327-368.

Abstract

The Growth of Virtual Reality and the Decline of Intellectual Dialog in the Community of Social Scientists

For about two decades now, leading Swedish economists have been arguing that the expansion of Sweden's welfare state since 1970 has caused its economic growth to lag behind that of other comparable countries. As main evidence for this causal interpretation, they have pointed to the fact that since the early 1970s Sweden's percentage growth of GDP per capita has been below the OECD-average. In these terms, however, Sweden's growth lagged behind the OECD-average by the same amount already in the 1950s and 60s, the effect thus preceding its assumed cause by two decades. Furthermore, also other relatively rich countries such as Switzerland and the United States, have had percentage growth rates below the OECD-average. This reflects the so called catch-up effect, which tends to give the originally less rich countries a higher percentage growth rates than the originally rich countries, among them Sweden, Switzerland and the United States. A causal interpretation of this percentage difference to the OECD-average in terms of a "Swedish" welfare state is thus not possible. Henrekson is however a true believer in the irrelevance of the catch-up effect, something which makes him shut his eyes.